

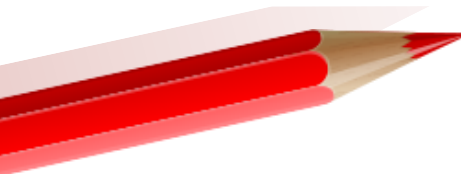
PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

XUSTIZA RESTAURATIVA

ORIXE

TRADICIÓNS
SOCIEDADES CANADÁ,
AUSTRALIA, NOVA
ZELANDIA

FORMALMENTE

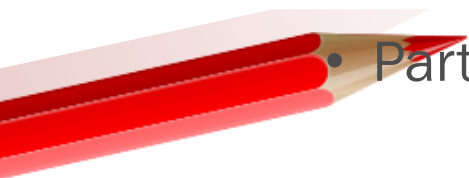
1974. MARK YANTZI. OFICIAL
LIBERDADE CONDICIONAL

PRIMEIRO PROGRAMA DE
RECONCILIACIÓN VÍTIMA-
AGRESOR EN KITCHENER
(ONTARIO, CANADÁ)

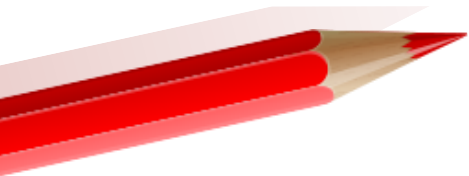
XUSTIZA RESTAURATIVA

- Prevención do delicto
- Inclúe nos seus procesos á comunidade, buscando o aumento da calidade de vida
- Resolución dende o nivel comunitario, resolución de problemas, reparación de danos e restauración de relación
- Participación activa de todas as partes do conflito
- Reintegración efectiva das persoas na súa comunidade

XUSTIZA RESTAURATIVA

PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

E ISTO QUE É?

Abano de ferramentas que permiten **prever, detectar, xestionar e resolver** situación de conflito en diferentes ámbitos co obxectivo de mellorar a convivencia e reforzar os vínculos entre as persoas afectadas por estas situación

OBJECTIVOS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

QUE PODEMOS BUSCAR?

- Crear espacios sanos e seguros de diálogo
- Fortalecer a comunidade
- Restaurar relación
- Asumir responsabilidade dos propios actos
- Reparar o dano
- Xestionar a diversidade
- Reducir a violencia
- Incluír a todos os membros da comunidade educativa

ENFOQUE PUNITIVO VS RESTAURATIVO

ENFOQUE PUNITIVO	ENFOQUE RESTAURATIVO
O comportamento indebido é considerado coma un acto contra a “unidade educativa” Quen comete un acto indebido debe recibir unha sanción	O comportamento indebido é un acto que vai contra a comunidade e as persoas que forman parte dela e rompe as relación Quen comete un acto debe asumir a responsabilidade, reparar os danos causados, restaurar o clima de convivencia e tentar reconciliar

ENFOQUE PUNITIVO VS RESTAURATIVO

ENFOQUE PUNITIVO	ENFOQUE RESTAURATIVO
Céntrase en establecer a culpabilidade do autor para castigalo O castigo pretende cambiar a conduta e servir de advertencia para outros Os estudantes castigados son etiquetados e irán agrupándose con outros que pasen pola mesma situación	Búscase que o autor comprenda que o seu comportamento afecta a outros e asuma a súa responsabilidade A comunidade educativa ten a responsabilidade de apoiar a reintegración En vez de “culpabilizar para castigar” busca “responsabilizar para reparar danos e restaurar as relacións”

ENFOQUE PUNITIVO VS RESTAURATIVO

ENFOQUE PUNITIVO	ENFOQUE RESTAURATIVO
As vítimas pasan moitas veces a un segundo plano ou son revitimizadas Asumimos que castigar ao ofensor, compensará á vítima pero moitas veces hai medo a vinganza ou represalias	Os dereitos e necesidades de todas as partes son tomados en conta, especialmente da vítima As vítimas teñen oportunidade de expoñer as súas necesidades e esixir reparación e sentir que poden seguir con total tranquilidade

ENFOQUE PUNITIVO VS RESTAURATIVO

ENFOQUE PUNITIVO	ENFOQUE RESTAURATIVO
Interésase únicamente polo pasado (Por que te comportaches dese modo?) Enfócase no erro cometido O que importa é a mala conduta	É fundamental interesarse no futuro e no cambio

ENFOQUE PUNITIVO VS RESTAURATIVO

ENFOQUE PUNITIVO	ENFOQUE RESTAURATIVO
A participação do ofensor é completamente passiva, só aguarda ser sancionado O ofensor tende a verse como “vítima do sistema educativo” e “estudante problemático”	O ofensor deve participar activamente, responsabilizándose

ENFOQUE PUNITIVO VS RESTAURATIVO

ENFOQUE PUNITIVO	ENFOQUE RESTAURATIVO
O conflito está xestionado só polos responsables da disciplina	A resolución faise coa participación activa de todas as partes implicadas

PROCESO RESTAURATIVO

PROCESO RESTAURATIVO

XUSTO E RESPECTUOSO

PARTICIPACIÓN. Comprometer ás persoas nas decisións que lles afectan, “ser escoitado e entendido”

EXPLICACIÓN.

CLARIDADE DE EXPECTATIVAS. Asegurarse de que todos entendan a decisión e que é o que se agarda deles no futuro

PROCESO RESTAURATIVO

VENTÁ DISCIPLINA SOCIAL

PROCESO RESTAURATIVO

ESTILO PUNITIVO

Pessoa sancionadora irritada, ameaçante, dominante
Sinálanse as malas condutas
Contrólase ambiente baixo ameaza
Altas expectativas en canto a orde e comportamento

Aula ordeada
Estudantes nerviosos, desgustados, frustrados
Estudantes obedientes a curto prazo
Ambiente de traballo negativo e pouco expresivo

PROCESO RESTAURATIVO

ESTILO PERMISIVO

Persoa protectora, cálida e dispoñible para facer apoio
Incapaz de poñer límites e fixar expectativas
Non controla comportamentos indebidos, deixa facer ou controla con lixeireza as malas condutas

Estudantes sítense valorados e escoitados
Ambiente caótico e descontrolado
Conscientes da debilidade do control docente e úsano
Calidade do traballo baixa
Alto estrés laboral docente

PROCESO RESTAURATIVO

ESTILO NEGLIXENTE

Pessoa pasiva, indiferente
Estresada, “queimada”
Ignora dificultades académicas e condutuais

Estudantes desatendidos, abandonados
Ambiente aula manexado por estudantes
Conduas perturbadoras e provocativas
Non se relacionan co docente
Nivel de aprendizaxe moi baixo

PROCESO RESTAURATIVO

ESTILO RESTAURATIVO

Relación docente-estudiante positiva, cordial
Docente escucha e considera
Sistema de disciplina efectivo e aceptado polos estudantes
Ambiente ordenado e efectivo
Boa calidade traballo e sensación de valoración

Ambiente positivo e integrador
Estudiantes motivados e participativos
Relacións positivas
Responsabilidade

PROCESO RESTAURATIVO

DIÁLOGO RESTAURATIVO

Conversación guiada, estruturada que ten como obxectivo abrir a comunicación, desenvolver a comprensión e chegar a acordos consensuados. Proceso para explorar como facer as cousas ben cando hai malentendidos. Crear a oportunidade para que outros escoiten e respecten a súa perspectiva e escoitar e respectar o que outros teñen que dicir.

PROCESO RESTAURATIVO

AFECTOS E VERGOÑA

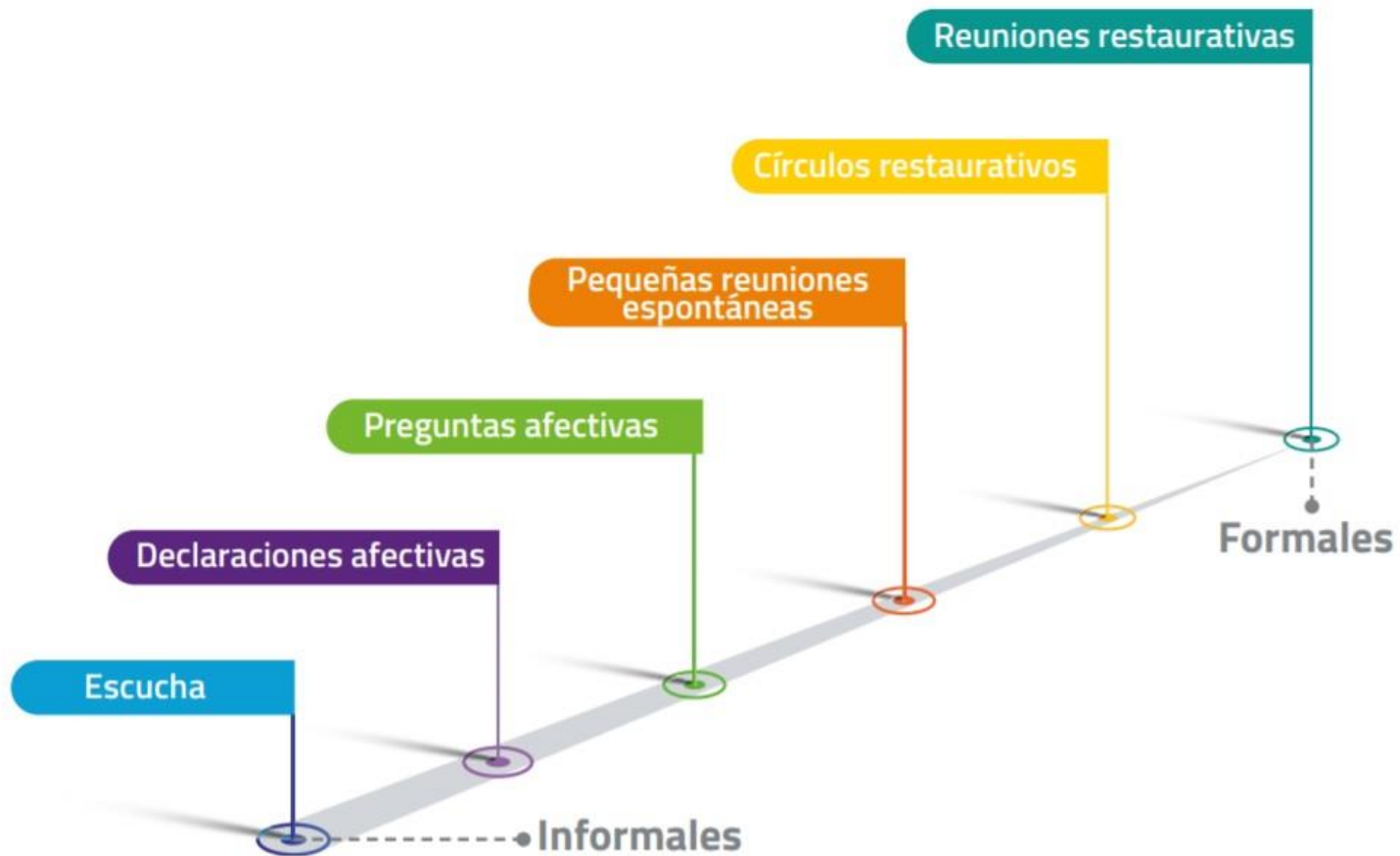
Enfrentar positivamente a vergoña é unha oportunidade de crecemento

Habitualmente enfrontamos a vergoña:

- Atacando ao outro
- Illándonos
- Atacándonos a nós mesmos
- Negándoo

A ESCALEIRA DA RESTAURAÇÃO

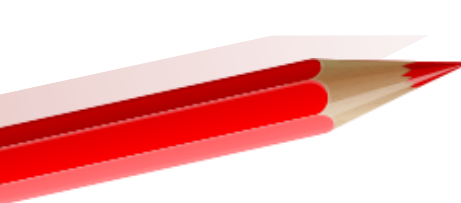

**PRÁCTICAS
RESTAURATIVAS**

A ESCOITA

A ESCOITA

- ✓ Non distraerse
 - ✓ Non interromper ao que fala
 - ✓ Non contar “a túa historia” cando o outro só necesita “ser escoitado”
 - ✓ Non xulgar nin criticar
 - ✓ Non ofrecer axuda ou solución prematuras
 - ✓ Non minimizar ou rexeitar o que sente o outro
 - ✓ Non escoitar agardando responder
 - ✓ Non contra-argumentar
-

TIPOS DE ESCOITA

**ESCOITA
IGNORADA**

O que están dicindo non se está tomando en consideración, ignórase,
Alónxanos persoalmente e deixa pasar desapercibidas mensaxes importantes

TIPOS DE ESCOITA

ESCOITA FINXIDA

Facemos crer que estamos escoitando cando en realidade non prestamos atención ao que se di

Mentres a persoa fala, a outra leva a cabo algunha actividade paralela (escribir algo, mirar o reloxo, mirar o teléfono...)

TIPOS DE ESCOITA

ESCOITA SELECTIVA

Escoitamos pero seleccionando a información que nos interesa.

Deixamos de lado a información que non nos interesa porque empezamos a conversa cun obxectivo previo

TIPOS DE ESCOITA

ESCOITA ACTIVA

Representa un esforzo físico e mental para captar con atención a totalidade da mensaxe

Retroalimentamos a quen nos fala dicíncolle o que cremos que entendimos
É necesario escoitar con atención e concentración.

TIPOS DE ESCOITA

ESCOITA EMPÁTICA

Captamos a mensaxe do noso interlocutor sen prexuizos, poñéndonos no seu papel.

Oímos con intención de comprender os seus sentimentos

Apreciamos o seu punto de vista

Tentamos interpretar a mensaxe dende o seu mundo

Temos que esforzarnos para comprender dende o seu propio marco de referencia, tanto emocional coma intelectual

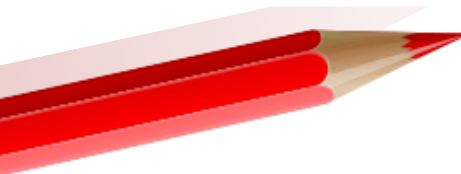
DINÁMICA DE ESCOITA

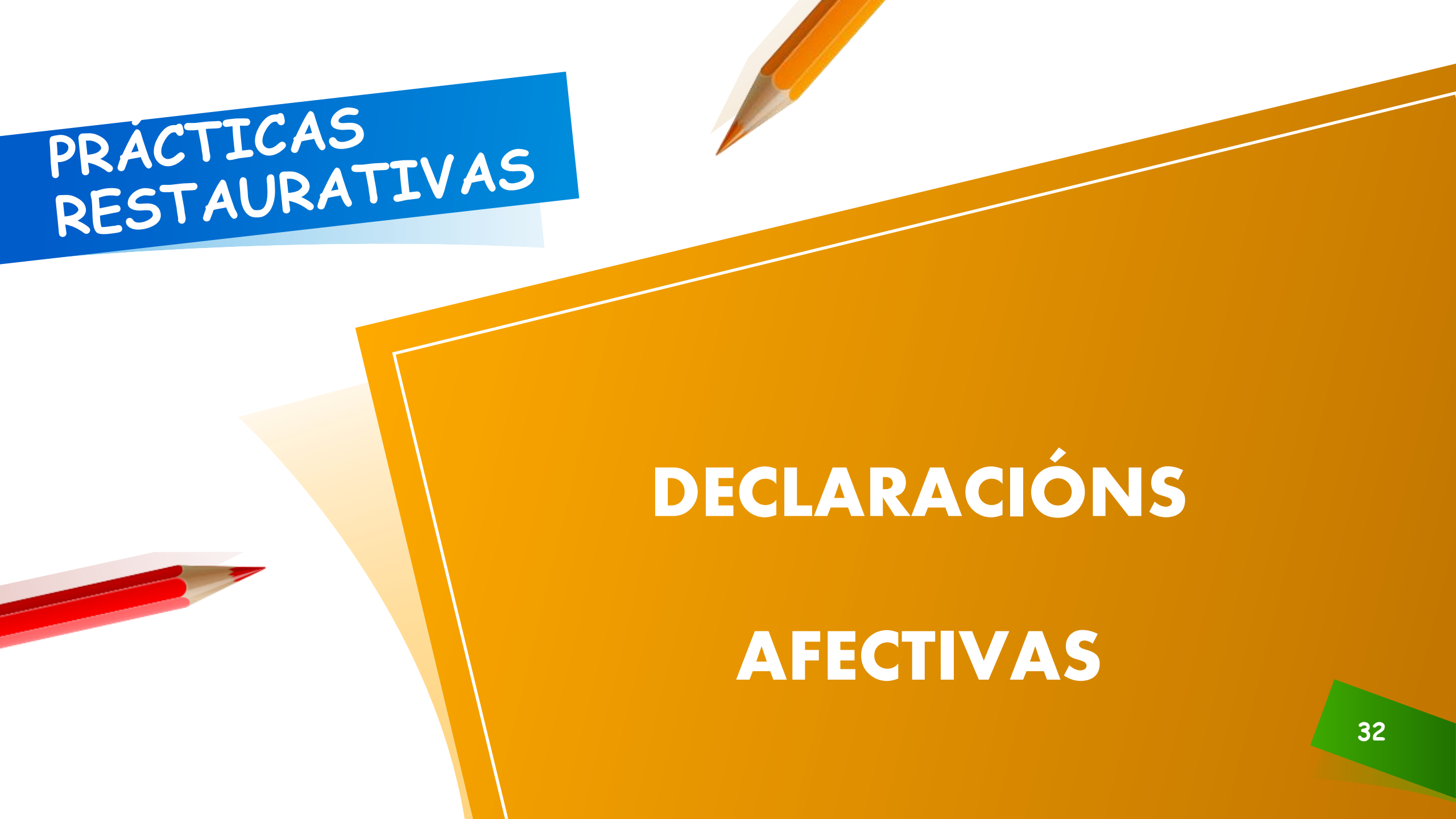
IMAXINADE QUE CONDUCIDES UN AUTOBÚS. INICIALMENTE O AUTOBÚS VAI BALEIRO. NA PRIMEIRA PARADA SUBEN CINCO PERSOAS. NA SEGUINTE PARADA TRES PERSOAS BAIXAN E DÚAS SUBEN. MÁIS ADIANTE, SUBEN DEZ PERSOAS E BAIXAN CATRO. FINALMENTE NA ÚLTIMA PARADA BAIXAN OUTROS CINCO PASAXEIROS.

PREGUNTA:

*QUE NÚMERO DE CALZADO USA O
CONDUCTOR DO AUTOBÚS?*

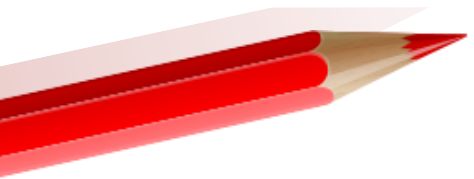
**PRÁCTICAS
RESTAURATIVAS**

DECLARACIÓN AFECTIVAS

DECLARACIÓNS AFECTIVAS

Comunican os sentimentos das persoas, expresando **como se sente un afectado** cando unha persoa se comporta de maneira indebida, ou ao contrario, de maneira positiva.

Refírense á conduta e non á persoa (separan acción/persoa)

DECLARACIONES AFECTIVAS

OBSERVACIÓN

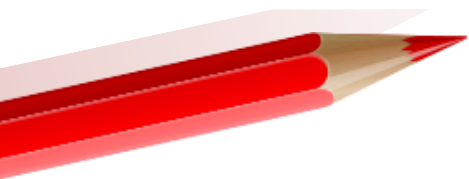
SENTIMIENTO

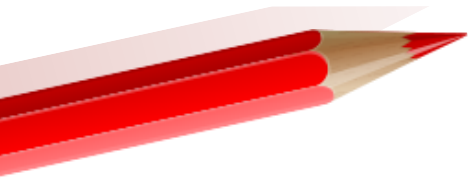
NECESIDADE

PETICIÓN

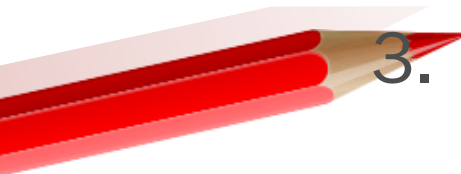
DECLARACIONES AFECTIVAS

DECLARACIÓNS AFECTIVAS

DECLARACIÓN SIMPLE

1. Bo traballo, Pedro
 2. Quita os pés da cadeira
 3. Senta e cala
-

DECLARACIÓN AFECTIVA

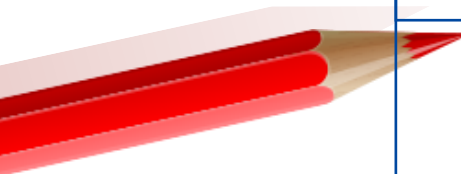
1. Pedro, estou moi contenta coa túa participación en clase hoxe
2. Alba, fasme sentir incómoda cando te pos así porque non é unha postura adecuada para aprender
3. Gabriel, síntome mal cando estás continuamente falando porque non me podo concentrar para dar ben a clase. Necesito que estés en silencio

DECLARACIÓNS AFECTIVAS

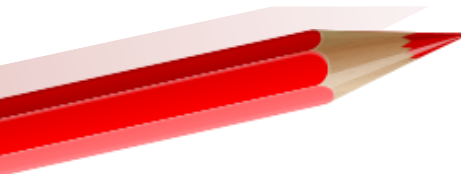
Un alumno/a non atendeu na aula

- Ben, ao final é a túa decisión
- Este tema é importante e vai entrar no exame, e non o vas saber
- Entendo que estés canso ou que non o entendas ben. É complicado. Como podo axudarche para que o entendas porque caerá no exame?

**PRÁCTICAS
RESTAURATIVAS**

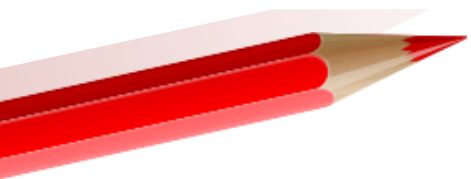
PREGUNTAS RESTAURATIVAS

PREGUNTAS RESTAURATIVAS

Dúas categorías de preguntas:

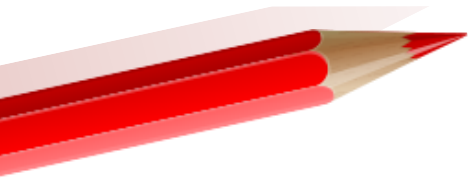
- Para a persoa que, intencionalmente ou sen intención, causou algún dano a outra persoa.
- Para quen foi afectado pola conduta

PREGUNTAS RESTAURATIVAS

- ✓ Son neutras e sen xuízos
- ✓ Son abertas e requiren resposta
- ✓ Permiten ás persoas expresar os seus sentimentos
- ✓ Buscan lograr un proceso xusto e respectuoso
- ✓ Consideran a persoa dende o pasado, o presente e o futuro
- ✓ Buscan a reflexión
- ✓ Desenvolven a empatía
- ✓ Fomentan a consciencia e promoven a toma de responsabilidade
- ✓ Permiten que a persoa que pregunta sexa vista de modo máis obxectivo e respectuoso

PREGUNTAS RESTAURATIVAS

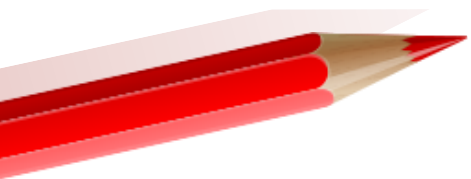

Cuando se cuestiona un comportamiento (ofensor):

- ¿Qué pasó?
- ¿En qué estabas pensando cuando eso pasó?
- ¿Qué has pensado desde entonces?
- ¿Quién ha sido afectado por lo que has hecho? ¿Y de qué manera?
- ¿Qué piensas que debes hacer para que las cosas queden bien?

Para ayudar a los que han resultado afectados (víctima):

- ¿Qué fue lo que pensaste al ver lo que había pasado?
- ¿Qué impacto ha tenido este incidente en ti y en otras personas?
- ¿Qué ha sido lo más difícil para ti?
- ¿Qué piensas debe suceder para que las cosas queden bien?

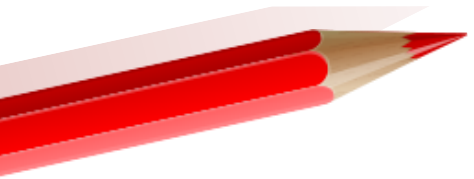
PRÁCTICAS
RESTAURATIVAS

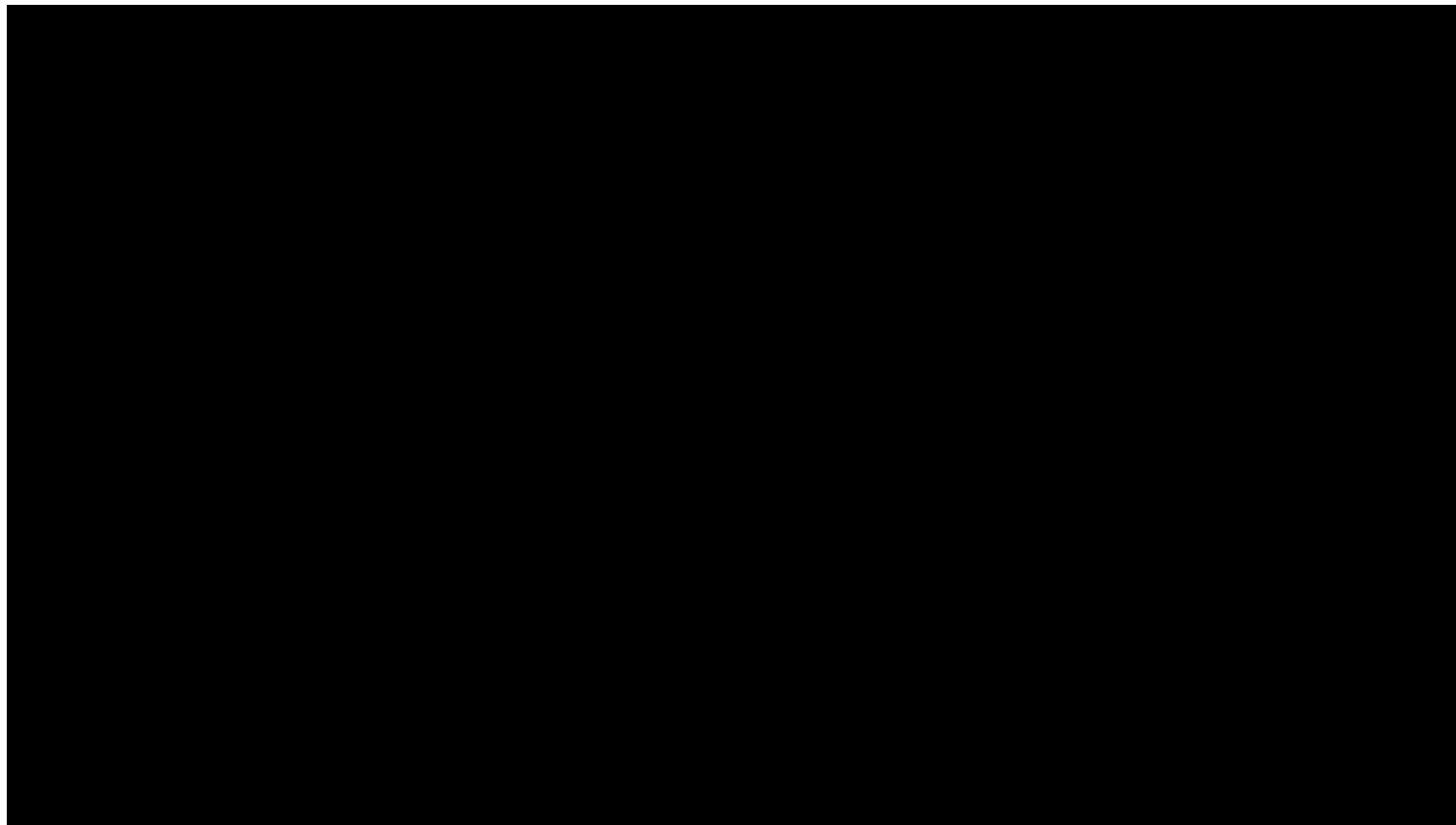
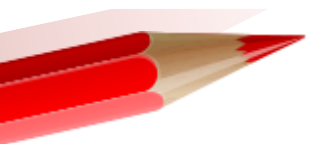
REUNIÓN ESPONTÁNEAS

REUNIÓN ESPONTÁNEAS

- Pequenas reunións que facilita o docente no momento no que se produce a conduta e que se xestionan por medio das preguntas restaurativas
- É necesario un compromiso final
- Moi importante un seguemento dese compromiso

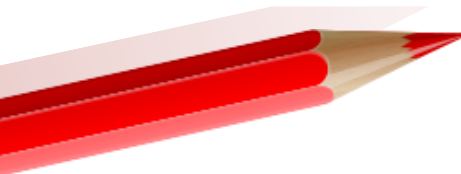

PRÁCTICAS RESTAURATIVAS INFORMAIS

PRÁCTICAS
RESTAURATIVAS

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

É unha práctica restaurativa versátil que pode utilizarse de maneira **proactiva** para desenvolver relacións e xerar comunidade, ou de maneira **reactiva** para responder ás condutas indebidas. Os círculos danlle ás persoas a oportunidade de falar e escoitarse unas a outras nunha atmósfera de seguridade, respecto e igualdade.

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

CÍRCULOS PROACTIVOS

- Para que un grupo se coñeza mellor
- Como ferramenta para a transmisión de coñecementos
- Para traballar temáticas que requiren alto nivel de reflexión e introspección (igualdade, sexualidade...)
- Para organizar, propoñer...

CÍRCULOS REACTIVOS

- Actívanse despois de situación concretas
- Contribúen ao esclarecemento da situación, identificando quen e como o problema está afectando á comunidade e finalmente reflexionando sobre o que poden facer xuntos para mellorar
- Útil en conflitos grupais

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

BENEFICIOS DO CÍRCULO

CONEXIÓN

IGUALDADE

CONFIANZA

SEGURIDADE

RESPONSABILIDADE

EMPODERAMENTO

PERTENZA

FACILITACIÓN

EXPERIMENTO MIRADA

OBXECTO DE DIÁLOGO

- Regula a comunicación
- Ten o poder da palabra
- Diferentes texturas,
significados

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

TIPOS
CÍRCULO:
SECUENCIAL

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

TIPOS CÍRCULO: SECUENCIAL

- Coñecerse
- Iniciar ou pechar unha clase
- Revisar o que se fixo en clase ese día/semana
- Abordar un tema ou situación concreta que afecta a todo o grupo

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

TIPOS
CÍRCULO:
NON
SECUENCIAL

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

TIPOS CÍRCULO: NON SECUENCIAL

- Non teñen que intervir tod@s
- Podemos eliminar o obxecto de diálogo
- Hai que limitar as intervencións de quen queira monopolizar
- Pode axudar a centrar un tema e despois aumentar as participacións

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

TIPOS CÍRCULO: PEIXEIRA

- Indicado para alto número de participantes (+ de 35)
- Créase un círculo interior (5-12 persoas) que é o círculo activo
- Créase un círculo exterior que rodea ao anterior, denominado círculo de observadores.
- Ten uns pasos moi marcados: exposición-aclaración-suxerencias-retroalimentación

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

FASES CÍRCULO: DISCERNIMIENTO E PREPARACIÓN PREVIA

-
- Decidir os temas a tratar e a necesidade ou non do círculo
 - Fixar obxectivos
 - Decidir como crear o clima de confianza
 - Seleccionar as preguntas que imos facer
 - Seleccionar o obxecto de diálogo
 - Prever as dificultades e como as afrontaremos

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

FASES CÍRCULO: DESENVOLVIMENTO

PREPARACIÓN DO AMBIENTE: lóxística

DESENVOLVIMENTO:

- Dar a benvida e crear confianza
- “Ceremonia de inicio”
- Explicar as razóns do círculo
- Lembrar as normas do círculo (escoitarse, ser sincero/a, respectar, esforzarse...)
- Abordar o tema iniciando as preguntas
- Buscar solucións, se é necesario
- Chegar a consensos
- Pchar o círculo (“ceremonia”)

CÍRCULOS RESTAURATIVOS

FASES CÍRCULO: SEGUIMIENTO

Naqueles círculos que remataron cun
compromiso/acordo

Pode ser necesario deixar por escrito o
acordo

The image features a large, stylized orange shape resembling a book cover or a piece of paper, tilted diagonally. In the top left corner, there is a blue banner with white text. Two pencils are visible: one orange pencil at the top center pointing downwards, and one red pencil at the bottom left pointing towards the center. The background is white.

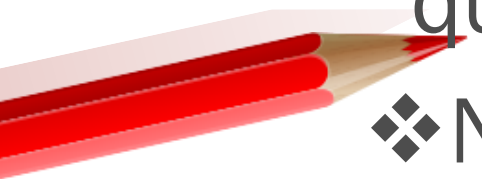
**PRÁCTICAS
RESTAURATIVAS**

REUNIÓN RESTAURATIVAS

REUNIÓN RESTAURATIVA

- ❖ Respostas formais a algún acto que teña causado dano onde todos os involucrados e afectados polo incidente se reúnen cun facilitador capacitado para explorar que pasou, quen foron afectados e que hai que facer para que as cousas queden ben
- ❖ Necesítase una persoa facilitadora experta

REUNIÓN RESTAURATIVA

DEREITOS DA VÍTIMA	NECESIDADES DA VÍTIMA
Recibir un trato digno, xusto e respectuoso Que os seus dereitos fundamentais sexan respectados Considerar as súas necesidades persoais Ser informada do proceso Ser escoitada Ser reparada Que se reduza ou evite a re-vitimización	Ter a oportunidade de expresar os seus sentimentos Recoñecemento por parte de familiares e amigos sobre o acontecido Que o que pasou foi inxusto e inmerecido Ter contacto directo co ofensor e facerlle preguntas Que o ofensor asuma a responsabilidade e asegurarse de que non volva ofender Ser “reparada” Sentirse segura

OPORTUNIDADES PARA O OFENSOR

Ser tratado de maneira xusta e respectuosa

Comprender os efectos da súa conduta sobre a vítima e o seu entorno

Asumir a responsabilidade

Expresar emocións

Desculparse

Pedir perdón

Compensar, restituír, reparar o dano provocado

Restaurar as relacións

REUNIÓN RESTAURATIVA

ASPECTOS PREVIOS DETERMINANTES

PREPARACIÓN

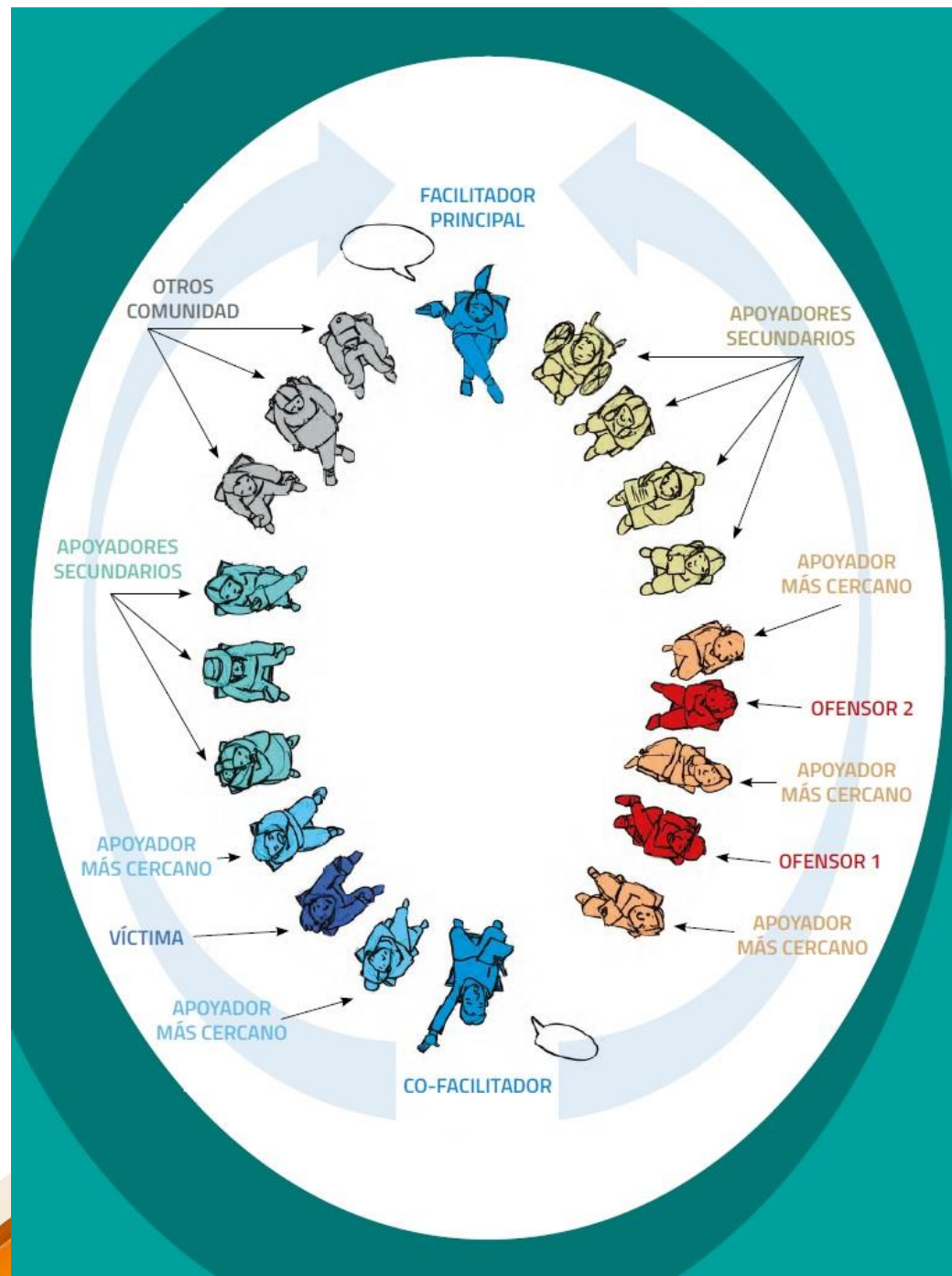
- Diálogo restaurativo previo
- Toma de decisións informada
- Entender como se desenvolverá a reunión
- Analizar se o ofensor está listo para asumir a responsabilidade
 - A quen convidar?

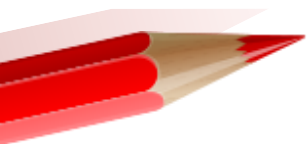
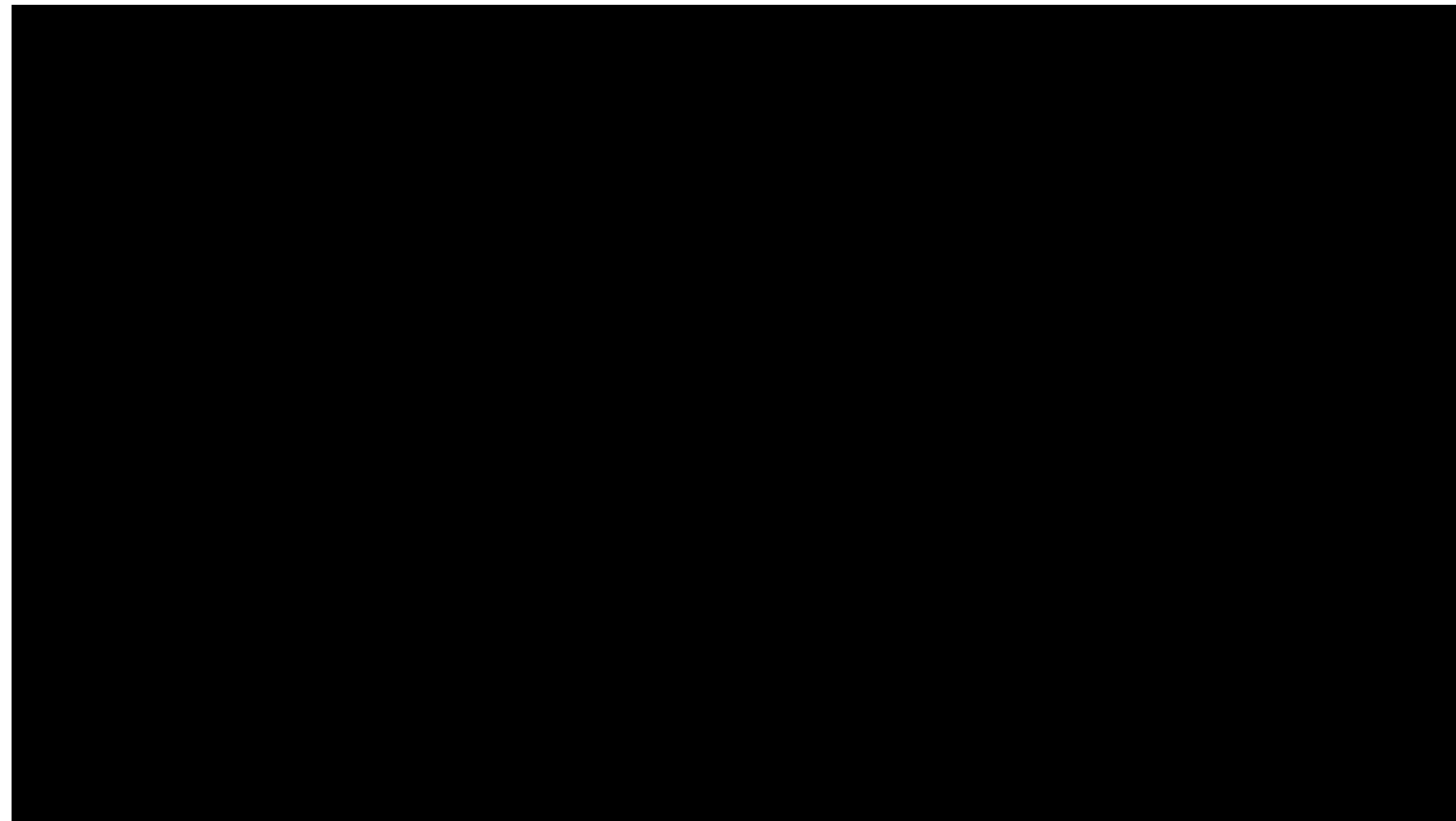
ROL DO FACILITADOR

- Xerar confianza
- Proveer serenidade
- Construír relacións positiva
- Comprender a todos os implicados

REUNIÓN RESTAURATIVA

PRÁCTICAS RESTAURATIVAS SON GOTLEU